СӨЙ ГОМЕРНЕ, СӨЙ ХАЛЫКНЫ, СӨЙ ХАЛЫКНЫҢ ДӨНЬЯСЫН!

ДУСЛЫК

ОКТЯБРЬ РАЙОНЫНЫҢ ИҖТИМАГЫЙ-СӘЯСИ ГАЗЕТАСЫ.
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА ОКТЯБРЬСКОГО РАЙОНА.

Газета 1931 елның 9 июленнән бирле чыга. | №40 (7213) | 6 апрель, 1991 ел. ШИМБӘ | Бәясе 4 тиен.

XXI чакырылыш халык депутатларының район Советының дүртенче сессиясе турында

ИНФОРМАЦИОН БЕЛДЕРҮ

4 апрельдә КПСС райкомының конференц-залында XXI чакырылыш район Советының дүртенче сессиясе булып үтте. Сессия түбәндәге мәсьәләләрне карады.

1. «Халык депутатларының район Советы башкарма комитетының 1990 елдагы эше турында отчет». Бу мәсьәлә буенча доклад белән район Советы башкарма комитеты рәисе хезмәтләрен башкаручы А. И. ГАЗИЗУЛЛИН чыкты.

Доклад район Советының даими комиссияләрендә аерым-аерым тикшерелде. Тәнәфестән соң аның буенча фикер алышуларда Төрнәс урта мәктәбе укытучысы депутат Е. Г. ВИНОКУРОВА, «Норлатнефть» НГДУсы ПРЦО слесарь-ремаонтчысы депутат Э. Ю. УХВАНОВ, ит комбинаты директоры район Советы президиумы члены депутат Р. С. ЧАХМАХЧЕВ, НУРБ шоферы ТССР халык депутаты А. Н. ЕЖОВ, «Заря» колхозы баш зоотехнигы депутат Л. А. АКМУРЗИН, «Россия» колхозы рәисе депутат Ю. В. ТЕРЕНТЬЕВ, шикәр заводының чөгендер пункты хисаплау машиналары операторы депутат Р. Ш. ГЫЙЗЗӘТУЛЛИНА, район эчке эшләр бүлеге начальнигы В. В. ИВАНОВ, сугыш һәм хезмәт ветераннары район советы рәисе депутат И. И. ПЕТРОВ иптәшләр чыгыш ясадылар.

Йомгаклау сүзе белән А. И. ГАЗИЗУЛЛИН чыкты.

Сессия тикшерелгән мәсьәлә буенча карар кабул итте.

2. Халык депутатларының район Советының культура, халык мәгарифе һәм яшьләр эше буенча даими комиссиясенең эшчәнлеге турында отчет белән аның рәисе депутат А. А. КОРОСТЕЛЕВ чыкты.

Отчетны тикшерүдә «Агропроммехмонтаж» тресты ПМКсының электромонтаж эшләре мастеры депутат А. И. САВИНОВ шәһәрнең 4 нче мәктәбенә янкорма төзүнең зарурилыгын күрсәтеп үтте. Кызыл Юл урман пункты начальнигы депутат Н.Н. ГАЯНОВ бу торак пункт балаларын киләчәктә укыту белән бәйле проблемага тукталды.

3. Халык депутатларының район Советының 1990 елгы сессияләрендә депутатлар тарафыннан әйтелгән тәнкыйть фикерләрен һәм тәкъдимнәрен үтәү барышы турында информацияне халык депутатларының район Советының Советлар белән эшләү бүлеге мөдире Г.В. МАЛИКОВА ясады. Сессия информацияне игътибарга алды.

4. Халык депутатларының район, шәһәр һәм авыл Советларының бюджеттан тыш фондларын булдыру буенча вакытлы положение турында район Советы башкарма комитетының финанс бүлеге мөдире Р. Г. БИЛАЛОВ белдерүен тыңлап, сессия мондый фондлар булдыру турында вакытлы положениене раслады.

5. 30 нчы Түбән Чаллы сайлау округы буенча район Советы депутаты С. И. БЕЛОГУБОВ депутат вазифаларыннан азат итү турында сессиядә үтенеч язган иде. Совет рәисе Х. Х. МОРАДЫЙМОВ аның үтенечен игълан итү депутатлар арасында беркадәр аптырау тудырды. Сәбәбе гаризасында күрсәтелгән булса да, С. И. БЕЛОГУБОВКА трибуна артына чыгып өстәмә аңлатма бирергә туры килде. Үтенеч язуының сәбәпләрен ул түбәндәгеләр белән билгеләде. Синдряков исемендәге колхоз өч мөстәкыйль хуҗалыкка бүленү сәбәпле, Түбән Чаллы аның хезмәт сферасына керми торган территориядә калган. Аңа бу округтан сайлаучылар наказларын үтәргә мөмкинлек юк, шуңа үзен кыен хәлдә сизә. Киләсе сайлауларга кадәр тагын берничә ел вакыт бар әле, бу округта кабат сайлау үткәрү максатка ярашлы булыр дип саный.

Сессия аның үтенечен кәнәгатьләндерде. Ул бер үк вакытта район Советының мандат комиссиясе рәисе һәм президиум члены вазифаларыннан да азат ителде. Сессия район Советының мандат комиссиясе рәисе һәм президиум члены итеп Ю. В. ТЕРЕНТЬЕВны раслады.

Сессиядә депутат Т. Г. ВӘЛИУЛЛИНның запросына Ульянов исемендәге колхоз рәисе депутат В. М. ДАУТОВ җавап бирде, авылдагы балалар бакчасының быел өлгерәчәгенә ышандырды.

Депутат А. Ф. НИКОЛАЕВның запрасы уңаеннан Р. Г. БИЛАЛОВ бәяләр арту сәбәпле укучыларның туклануы кыйммәтләнүен, әмма ул чыгымнарның бер өлешен республика һәм район бюджетыннан каплау үткәреләчәген билгеләп узды.

Депутат Г. Г. ЕРЕМЕЕВ Ерепкино авылында радио ни өчен сөйләмәвенең сәбәпләрен сорап запрос ясаган иде. Район элемтә узелы начальнигы Р. Ә. ГАЙФЕТДИНОВ бу кимчелекнең 15 апрельгә кадәр төзәтеләчәген белдерде.

Сессия эшендә район Советы депутатларыннан тыш хуҗалыклар һәм шәһәр предприятиеләре, оешмалары җитәкчеләре, шәһәр Советы депутатлары, авыл Советлары рәисләре, җәмәгать оешмалары җитәкчеләре һәм башкалар катнашты.

Намуслы комбайнчы

Узган ел районда урып-җыюда катнашкан һәм алдынгы урыннарны яулаган 5 урак батыры арасында Муса Җәлил исемендәге колхоз комбайнчысы Әхәт Гыйлемханович Гобәйдуллин да бар. Былтыр беренче тапкыр куәтле Дон-1500 дә эшләде ул, бу акыллы машина белән 9863 центнер ашлык суктырды.

Әхәтнең беренче генә уңышы түгел иде бу. 7 еллар инде ул җәйләрен комбайн штурвалы артында иген басуларын иңли, хуҗалыкта иң тырыш, иң булдыклы комбайнчылардан санала, районда да аның исеме мәгълүм. Кышкы чорда ул Т-150 тракторына күчә, биредә дә фидакарь хезмәт куя.

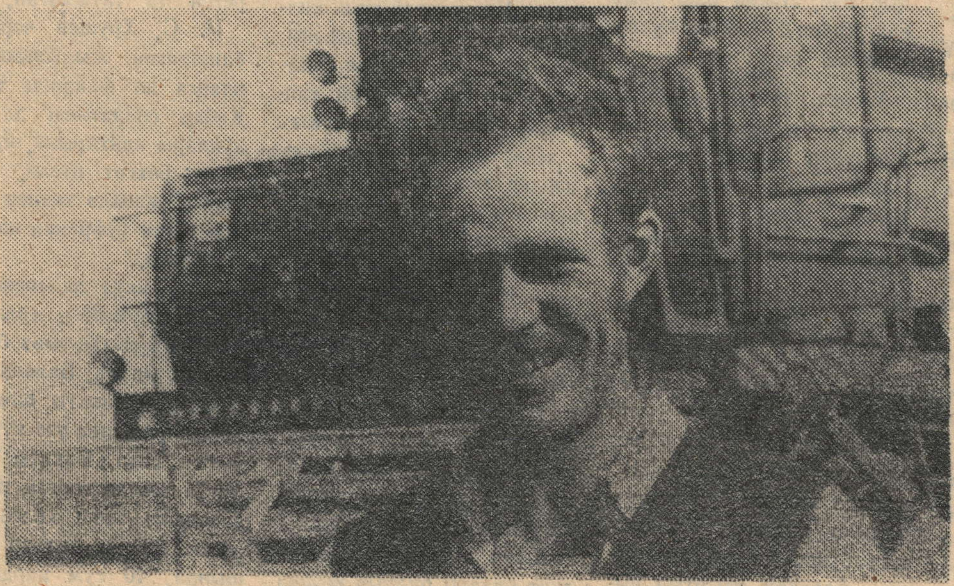

Рәсемдә: Муса Җәлил исемендәге колхоз механизаторы Ә. Г. Гобәйдуллин.

Н. Азизов фотосы.

РСФСР халык депутатлары Съездында

МӘСКӘҮ. (ТАСС). РСФСР халык депутатлары Съездының иртәнге утырышында 4 апрельдә РСФСРда политик һәм социаль-экономик хәл һәм кризистан чыгу чаралары турында карар кабул итүгә үк, РСФСР Югары Советы рәисе Б. Н. Ельцин белдерү белән чыкты. Белдерүдә «Республикада югары власть органнары вәкаләтләрен яңабаштан бүлү», РСФСРны кризис хәленнән чыгару өчен кичектергесез, шул исәптән гадәттән тыш чаралар күрү кирәклеге турында әйтелә. РСФСР Югары Советы рәисе, диде аерым алганда Б. Н. Ельцин, РСФСР территориясендә үтәлүе һичшиксез булган күрсәтмәләр чыгару хокукына ия булырга тиеш.

Аннан соң чыгыш ясап, РСФСР Югары Советы рәисе урынбасары С. П. Горячева кискен тонда Б. Н. Ельцинны диктаторлык вәкаләтләрен алырга омтылуда тәнкыйтьләде.

Аннары Б. Н. Ельцинның гаризасын тикшерү барды. Ул һәр кеше тарафыннан бертөрле кабул итмәде.

Пәнҗешәмбе көннең икенче яртысына РСФСРның милли-дәүләт төзелеше (Федератив килешү турында) РСФСР референдумы һәм суверен республикалар Союзы килешүе турында элек тыңланган доклад буенча фикер алышулар билгеләнде. Бу мәсьәлә буенча берничә карар кабул итүдән һәм РСФСР Генераль прокурорын раслаганнан соң, Съезд эшен тәмамлау билгеләнә.

Киңәшмә үтте

4 апрельдә КПСС райкомының конференц-залында колхоз-совхозлар, предприятиеләр һәм оешмалар җитәкчеләренең район, шәһәр Советы депутатлары һәм башкалар катнашында, киңәшмәсе булып үтте.

Киңәшмәдә катнашучылар алдында чыгыш ясаган КПСС райкомының икенче секретаре Ә. В. Мөлеков район игенчеләре алдында торган бурычларга тукталды, шәһәр предприятиеләренең хуҗалыкларга ярдәме мәсьәләләренә кагылды.

Авыл хуҗалыгы идарәсе начальнигы Х. Х. Гатин терлекчелек продуктлары җитештерү белән бәйле мәсьәләләрне яктыртты.

КПСС райкомы секретаре А. А. Коростелев районда спортны җәелдерү, «Факел» командасы алдында торган бурычлар, стадионны җәйге сезонга хәзерләү, тынлы оркестр оештыру мәсьәләләренә кагылып узды.

Шәһәр Советы рәисе М. М. Фәррахов Норлатны төзекләндерү, чистарту, яшелләндерү проблемаларын кузгатты.

Киңәшмәгә халык депутатларының район Советы рәисе Х. Х. Морадыймов йомгак ясады.

Семинар узды

4 апрельдә Норлат ит комбинаты базасында район колхозлары һәм совхозлары зооветбелгечләре, чимал тапшыручылар һәм ит комбинаты эшчеләре катнашында семинар үтте.

Семинарда Октябрь районы хуҗалыкларыннан 1990 елда һәм 1991 елның I кварталында терлек сатуның торышына анализны авыл хуҗалыгы продуктларын сату һәм сыйфат буенча дәүләт инспекторы А. П. Белякова чыгыш ясады. Аннан соң авыл хуҗалыгы продуктлары сату һәм сыйфат буенча республика дәүләт инспекторы П. И. Мансуров «Малларны тапшыру, кабул итүдә һәм итнең сыйфатыннан һәм авырлыгыннан чыгып аңа түләүдә бердәм кагыйдәләрне саклау турында» сөйләде. Семинар эшендә ит комбинатының әзерләүләр буенча зоотехнигы Н. С. Суслов, ОПВК начальнигы Л. В. Захарова чыгышлары да тыңланды.

Семинарның практик өлешендә мал сую һәм аны тапшыру кагыйдәләре, тиретуп чималы буенча ГОСТ таләпләрен өйрәнү оештырылды.

Бүгенгә санда

БҮГЕН РАЙОНДА

ХӘТЕР КИТАБЫНА

ТЕЛ ЯЗМЫШЫ ТУРЫНДА

СӘЛАМӘТ БУЛЫЙК ДИСӘК...

«Хәтер» китабына

СЕБЕРГӘ СӨРЕЛГӘН СОЛДАТ

Сәгыйть ага Гобәйдуллин белән очрашкан саен Кәбир бабай Якуповны искә алабыз. Ул—шикәрчеләр поселогында, аның белән янәшә урамда яшәгән күршесе, минем авылдашым. Икебез дә Чүпрәле районының Татар Төкесеннән чыккан кешеләр.

—Кызу холыклы иде, мәрхүм,—ди Сәгыйть ага. —Берәр нәрсәгә ачуы килсә, «Колак артыңа менеп төшәрмен дә, каталап («тәгәрәп» сүзенең безнең якта кулланыла торган мишәр диалекты. Автор аңлатмасы) китәрсең»,—ди торган иде.

Гомеренең соңгы елларында аралашып яшәргә туры килгәнгә беләм, Сәгыйть ага әйткәннәр хак, җитмеш яшен узгач та, тиз кабынучан һәм тиз сүрелүчән, гадел сүзле кеше булып калды ул. Һәм, әйтергә кирәк, шул туры теле аркасында заманында күпме кыен күргән, Себергә кадәр сөрелгән кеше ул.

...Яшьлеге һәм үсмер чагы авырлык белән үтә аның. Гражданнар сугышыннан соң ук ялланып такта ярып йөргән. Аның ул еллардагы кулдашы минем әти Заһретдин булган. Шул чордагы бер очрак турында әти мәрхүм сөйләгәне бар. Такта яручылар булып эшкә яллангән беренче кичтә, азыкка тарыгач, чаманы белми ашап ташлыйлар. Аңа кадәр ачлыкка интеккәнгә, тамакларын тыя алмыйлар. Шуннан төне буе эчләре борып, иза чигеп чыгалар. Хуҗа аларга чирләренең сәбәбен аңлата. Шуннан соң, тамак мәсьәләсендә саграк кылана, чамасын белеп туена башлыйлар.

Авылдашымның аннан соңгы тормыш сукмагына да гөлләр сибеп куймаганнар: тормыш итү, гаиләсен асрау өчен күп көч куярга туры килә. Хәер, дөнья җимерттерә торган гайрәтле, куәтле чагы колхозда куйган хезмәтеннән тыш та кулларына эш таба. Татар Төкесенең уңай ягы, авыл Чувашия урманына сыенып диярлек урнашкан. Халыкның арка терәге ул урман: җәен җиләк-җимешен җыя, мал асрау өчен печәнен чаба, кышка керсә урман кисү, чыбык-чабыгын яндыру белән шөгыльләнә. Югыйсә, биредәге колхоз мөстәкыйль чагында да аз һәм уңдырышсыз җирле, авылны икмәк түгел салам белән дә тәэмин итә алмый. Шуңа карамастан, авыл халкы, хезмәтен икеләтә кую бәрабәренә, урмансыз зона халкыннан чагыштырмача тәэмин ителгән хәлдә көн кичерә. Дала зонасындагы авыллардан райондашлар йортын сатып яисә тәрәзәсен кадаклап сугышка кадәр Донбасс шахталарына, соңрак Ульяновск якларына агылган бер моментта Татар Төкесендә яңа урманнар үсеп чыга әле. Әмма алтмышынчы елларда перспективасызлар рәтенә кергәч, яшьләр аннан да, шыгырдап, сагыз исе аңкып торган йортларын бикләп, кадаклап китә башлыйлар. Хәзер инде буш нигез адым саен авылда.

Укучы бу юлларны темадан читкә китү дип кабул итүе ихтимал. Ләкин туган авылым хәлен белә торып чигенеш ясадым, алар бу язманың герое Якупов язмышына да турыдан-туры кагылышлы.

Бөек Ватан сугышы башлангач, Кәбир Якупов та хәрби хезмәткә алына. Хатыны Сәрбиҗамал берсеннән-берсе кечкенә дүрт бала белән кала.

Солдат гомерен пуля, снаряд астына куеп Ватан иминлеген яклап сугыша. Мең үлемне үтеп исән кала.

Ул кан коеп йөргән арада гаиләсе корбаннарга дучар була. Авылда ул чордагы тормышның күз алдына китерү дә коточкыч: 1944 елны күпме халык ачтан кырыла. Сәрбиҗамал апа мәрхүмә икмәккә йортны алмаштырып мунча кадәрле генә өйгә күчә. Бәрәңгенең поты йөзәр, онның меңәр сум исәпләгәндә, йортның бәясе нибары берничә пот ашлыкка тиң булганда ачлыктан киселгән гаиләгә моның ярдәме күпкә җитми: балаларының икесе үлә.

Гаиләне кырылып бетүдән, әлеге дә баягы, урман коткарып кала. Язга чыгу белән авыл халкы урманга ябырыла: кычыткан, кузгалак һәм башка ашарга яраклы үлән эзләп көн саен ераккарак керергә туры килә. Аннан анда җиләк-җимеш өлгерә башлый. Яңа уңышка шулай килеп ялганалар. Сәрбиҗамал апа шулай бер очтан урманга «ухалла» арбасы тартып йөри: кышлык өчен ягулыкка ботак, чыбык төяп кайта.

Кәбир солдатны гаилә түбәсенә түшәм генә җәелгән мал абзарын хәтерләткән шул өйчектә каршылый. Кулыннан төрле эш килгән ир-ат өчен хезмәт җитәрлек була, билгеле. Колхоздагы—анысы, дөресен әйткәндә, «таяк»ка, ягъни бушлай эшләү—хезмәте өстенә йорт-җирне көн итәрлек итү өчен көч куя. Сыер җигеп урманга йөри, утыны өй өчен генә түгел, сатарлык та арта башлый. Ә бу гаиләнең бердәнбер акча кереме: налог, заем һәм шул чордагы башка салымнар өчен түләүләргә чыганак: гаиләгә чәй-шикәр, кием-салымга да шуннан өлеш чыгарырга туры килә.

Ир-ир инде, кыеплык белән булса да гаилә көчкә-көчкә тормышның очын очка ялгап бара ала. Әмма бәла аяк астыннан килеп чыга. Кәбирнең шул, халык әйтмешли, «чагалы» теле, ягъни туры бер сүзе аркасында.

..Колхозда гомуми җыелыш бара. Язгы чәчүгә хәзерлек турында сүз чыккач ат караучы Якупов, тынгысыз җан, «атлар Хәдичә туны киде инде» дип каршы сүз әйтеп ташлый. Мәгънәсе: атлар ябык, чәчүдә катнаша алулары икеле. Ул чакта атлар колхозның кыр эшләрендә төп көче була, фронтовик шуңа борчыла, аларга игътибарны —бу очракта азыкны беренче чиратта, әлбәттә—арттыру кирәклегенә ишарәли. Әмма шул чактагы колхоз рәисе Хәлим Туктаголовның мин-минлегенә тия хакыйкать. Фронтовик ат караучы сүзләреннән гомуми файдага нәтиҗә ясыйсы урынга, аның үзенә ябыша. Җыелышта партия, хөкүмәт политикасына каршы чыгыш ясады дип бәяли. Аны яклаучы куштаннар да табыла. Якуповны колхоздан ук чыгарып ташлыйлар, МГБның (дәүләт иминлеге министрлыгы) район бүлегенә хәбәр итәләр.

Ул елларда репрессияләр шаукымы йомшый төшкән була инде. 1937 ел булса мондый сүзләре өчен турыдан-туры ГУЛАГның бер лагерына эләгәсе Якуповка җәзаның җиңелрәге эләгә.

Хәер, колхоздан куылганнан соң бер ел чамасы вакыт авылда яши әле гаилә. Туктаголов үчен итә бирә, язга чыккач бәрәңге бакчасына колхоз өчен тары китереп сиптерә. Гаилә көн итү өчен соңгы чыганактан да мәхрүм кала. Башка колхозчыларның да коты алынып торсын, гыйбрәт булсын өчен эшли моны Туктаголов. Якупов аңа ялынсын, алдына тезләнсен өчен. Шулай була калса, район органнары алдында аның файдасына сүз әйткән булыр иде. Ләкин баш ияме соң Кәбир?! Андый булып тумаган шул.

Үзенең хаклыгын белсә дә, ике ут арасында кала давыллар кичкән солдат. Читкә китсә, һәркөн янап торган куркынычтан котылып каласын да белә, ләкин... Бер карасаң, ул ирекле, колхоз члены түгел. Икенче яктан, кулында паспорты юк һәм Туктаголов аны алырга белешмә бирми: ул беркая китә алмый. Аның ул чордагы хәле турында уйлаганда тозакка эләккән бүрене күз алдына китерәм. Ул, ерткыч булса да хайван, кызыл флаглар утыртып чыгылган зонага килеп эләгә дә, шуннан ычкына алмый: флагны күргән саен артка чигенә. Кәбир солдатның хәле дә нәкъ шулай: куркыныч янаганын белсә дә, берни эшли алмый, тозактан ычкыну юлы юк. Ул чактагы система шулай корылган: чынбарлык турында бер хак сүз әйтүче табылса, үзеннән-үзе «капкынга» килеп эләккән.

Якупов, аптырагач, Чувашиянең Шымыршы районы Күчәк авылына китеп урнаша. Ул вакытта Шымыршы урман хуҗалыгына яндырып агач күмере хәзерләү заданиесе җиткерелә. Ул күмерне, хәтерлим, колхозларга һәм халыкка сатып та йөриләр иде әле.

Күчәк урман эчендәге, аулак поселок, эшкә урнашу өчен паспорт һәм прописка да кирәкми. Әмма МГБның күз угында торган Якуповны бу да коткара алмый. Кышкы төннәрнең берсендә, ниһаять, милиция хезмәткәрләре бирегә дә килеп җитәләр. Хатынын, балаларын елатып аны алып китәләр. Олы улы Вахит «Әтине калдырыгыз» дип тәкрарлый-тәкрарлый чана артыннан йөгерә. Миһербансыз милиционерлар аның тавышын ишетмәс өчен атны камчы белән куалар. 12 яше дә тулып җитмәгән малай чана эзеннән, кара урман эченнән Татар Төкесенә кадәр 7 чакрымны ялгыз чыга, туганнарына хәбәр итә. Тик моннан ни файда?!

Шуннан соңгы вакыйгаларның бер кадәрен үзем дә хәтерлим. Кәбир ага кулда чакта хатыны Сәрбиҗамал апа (минем өчен адаш апа, чөнки әниемнең дә исеме шулай иде) Себергә озатырга алып килгәч, имүдән аерылмаган төпчек улы Хатыйп белән безгә килде. Сугыштан соң туган Нәкиясе абый, апасы белән калган булса кирәк. Без ул чакта Чүпрәледә яши идек. Ул ачыктан-ачык килгәнме тәгаен әйтә алмыйм, чөнки әтинең милициядә эшләгән чагы, андый гаиләләр белән аралашуны хезмәтендә хуп күрмәгәннәрдер дип уйлыйм. Ничек кенә булмасын, ике ананың кайгыдан елашулары, сөйләшүләре, яшь баланы чорнарга чүпрәк җыюлары хәтеремдә. Кызгану хисе белән ул кичерешләр минем—тугызынчы яшьтәге малайның хәтерендә яхшы сакланган. Әти мәрхүм эштән кайткач, аның белән дә киңәш-табыш кордылар. Ул адаш апага авылда калырга, иренең фронтовик, дүрт баласы булуын исәпкә алып, элекке кулдашын озак тотмый җибәрерләр дигән фикер белдерде. Моны ул ихлас күңелдән сөйләвенә ышанам: Себергә сөрелгән кулак һәм башкалар гаиләләренең юлда барганда ук күпләп кырылуы турында хәбәрдар булган ич ул, шуңа гаиләне саклап калу теләгеннән киңәш иткәндер дип уйлыйм. Адаш апаның җавабын соңыннан, күп еллар үткәч, үз теленнән ишетеп белдем: үлсәк тә бергә үләбез. Һәм ул хак булып чыга: аның ире ише гаепләнүчеләрне ялгыз булган очракта турыдан-туры ГУЛАГ лагерьларына озата баралар. Аннан кайта алган булыр идеме Якупов—әйтүе кыен.

Аларның язмышы икенче сукмактан китә. Хөкем карары чыгарганда гаиләсенең дә төрмә йортында ирекле тоткын (башкача билгеләмә юк) булып яшәгәнен исәпкә алып, политик тоткын саналса да, Калыма урынына Себергә озату белән алмаштыралар, «игелек эшлиләр». (Закон чекистларның үз кулында — ничек тели, шулай хөкем итә). Дүрт яшь баласын иске-москыга чорнап кышкы чатнама суыкта 60 чакрым ераклыктагы Борындык тимер юл станциясенә конвой астында озаталар. Без мәдхия җырлаган декабрист хатыннарының пар атларда, толыпка төренеп ирләре артыннан Себергә баруы Сәрбиҗамал апа өчен күңелле бер сәяхәт кенә булыр иде.

Казан төрмәсендә алар ише тоткыннар шактый җыелгач, Амур өлкәсендәге совхозларның берсенә озаталар. Политик хокуклардан мәхрүм һәм совхоздан читкә чыга алмый бу гаиләләр.

Ат белән су ташучы булып эшли Якупов. Балаларның өзелгән укуы, ниһаять, юлга салына, мәктәпкә йөри башлыйлар, тормыш үз эзенә төшә кебек. Әмма дымлы, салкын һава, еш алмашынучан климат интектерә, даими чирлиләр. Күргән михнәт, кыерсытып карауга җан әрнү газаплары үзе бер китап. Һәм шунысы да бар: 7 тапкыр сөргендә булган Сталин аның чиреген дә татымаган.

Н. С. Хрущев чорында башланган җылылыкның аларга да файдасы тия: Кәбир солдатның да хокуклары кайтарыла, ирекле яшәү рөхсәт ителә. 1958 елның җәендә төянеп яңадан туган туфракка кайтып егылалар.

Туган якта да сөенечләр көтеп тормый гаиләне. Колхоз бригада гына булып калган, эш юк. Балаларның олылары—Вахиты һәм Наҗиясе үз көнен үзе күрергә чыгып китә. Вахиты Норлатта төзелә торган шикәр заводына эшкә килеп урнаша. 60 нчы еллар башында, 40 сум каравыл акчасына көн күреп булмасын аңлаган Кәбир карт янә кузгала, шикәр заводы поселогында улы алган нигезгә күченеп килә, йорт өлгертеп керә.

Ике күчү бер януга тиң диләр халыкта. Янгын бернине калдырмый. Гаиләгә яңа урында тормышны яңабаштан башларга туры килә. Бу күченүнең ул исәпләмәгән тагын бер кыен ягы ачыла: колхозда эшләгән еллары анда пенсиягә чыкмагач, берни кирәксезгә кала. Җиң сызганып стаж җыярга туры килә. 65 яше тулганчы хезмәт куеп та нибары 19 ел производство стажы туплана. Анысы да Себер сөргенендә совхоздагы хезмәтен кушып кына.

1974 елның җәендә үзечә әйтсәк, Заһретдин (минем әти) малаеның, ягъни бу юллар авторының Норлатта яшәвен ишетеп, хезмәт урынымнан үзе эзләп тапты. Аңа кадәр без якыннан таныш түгел, берберебез хакында ишетеп кенә белә идек. Чит-ят җирдә авылдашны очрату туганнан да артык бит ул: аралашып киттек, сирәк булса да очраша, кунакка йөрешә башладык. Ул чагында Кәбир карт 70 яшен тутырса да һаман кызу, темпераментлы, энергияле иде әле. 35 сум гына (тулы булмаган стаж өчен) пенсия алганга, ялга чыккач та җәйләрен балтасын тотып эшләп алгалый иде әле.

Бүген, эш узгач, политик тоткын чаклары турында сорашмавым өчен күңелдән үземне тиргим. Язмышның иң кыен, гаделсезгә эзәрлекләнгән этапларын искә төшерү уңайсыз санадым. Бусы бер, ләкин төп сәбәп түгел иде. Гомеренең соңгы елларында сталинизм яңадан тамыр җәя, көчәя барган чор, аның ишеләр турында телгә алу да хәтәр эш, бүгенге үзгәртеп корулар безнең күз алдына да килми иде әле. Кәбир карт аклану кәгазе, сугышчан медальләрен кайтару турында да сүз кузгатырга шикләнә, горурлыгын басып килә. Вөҗдан саф булгач, шул җитә аңа. Хак сүз өчен янә «янарга» мөмкин икәнен чамалый, башыннан үткәннәр турында да берәүгә дә тел ачмый. Ул чор турыда язарга без журналистлар да хаксыз идек. Хәзер аның турында истәлекләрне берәмтекләп тупларга туры килде.

Кәбир Якупов язмышы —Сталин бер гаепсез юк иттергән миллион корбаннар күргән михнәтләр янәшәсенә куеп караганда азагы хәерле беткән тарих. Әмма ул Сталин законнары алдында да баш имәгән, намусына хилафлык кылмаган кеше. Шуның өчен күңелләрдә сакланырга лаек шәхес.

Р. АЙЗАТУЛЛИН.

Соңгы елларда авылларда егетләр артканнан-арта бара, чөнки алар туган яктан еракларга, дөресрәге шәһәргә китеп бәхет эзләп йөрүне кулай күрми башладылар. Октябрино егете Ринат та шундыйларның берсе. Армия хезмәтеннән кайткач ук туган авылына берегеп калды. Оста механизатор эш белән генә түгел, булдыралган кадәр җәмәгать эшендә дә катнашып тора. Тик шунысы бар: авылларда шундый егетләр була торып та, җылы гаилә учагы корасы урынга кызлар авылдан качып бетәләр. Шуңа да Октябрино егетләренә дә кичләрен кангырап йөргәләргә туры килә. Әмма Ринат бер дә күңелен төшерми, бүгенге көндә әле бар сәләтен, көчен тракторын язгы чәчүгә хәзерләүгә бирә.

Рәсемдә: «Знамя Октября» колхозы тракторчысы Ринат Вафин.

Тел язмышы—милләт язмышы

Шәһәрнең 4 нче урта мәктәбендә үткәрелгән татар укучыларының ата-аналар конференциясе шулай дип исемләнгән иде.

Мәктәпнең актлар залы матур, зәвык белән бизәлгән. Анда К. Насыйри, Г. Тукай, М. Җәлил, Г. Камал һәм башка язучыларыбыз, композиторларыбыз, рәссамнарыбызга багышланган стена газеталары, ана теле турында бөек шәхесләрнең әйтемнәре эленгән иде. Шулай ук кичә башланганчы халкыбызның сихри, моңлы, күңелләрне уятып җибәрә торган җырлары агылып торды.

Конференцияне татар теле укытучысы Розалия Касыймовна Вәлиева ачып җибәрде һәм «Тел язмышы—милләт язмышы» дигән темага чыгыш ясау өчен сүзне татар теле һәм әдәбияты укытучысы Гаяз Минһаҗевич Таҗиевка бирде. Ул үзенең чыгышында бүгенгесе көндә рус һәм катнаш мәктәпләрдә татар теле уку-укыту проблемалары һәм торышы, ана телен балага бары тик ата-ана һәм мәктәп белән берлектә өйрәтелсә, бу изге эшкә бергәләшеп алынсак кына, мең еллар буе яшәп килгән ата-бабаларыбыз традицияләре, гореф-гадәтләре сакланып калыныр, дип билгеләп үтте.

Шуннан соң сүз татар теле укытучысы Фәрит Габдуллович Зәкиуллинга бирелде.

Ата-аналарны өйдә балалары белән бары тик үз телебездә генә сөйләшүгә чакырды. «Чөнки бала күңелендә ана теле яшьтән үзләштерелсә генә гомергә сакланачак»,—диде ул.

Алга таба фикер алышулар башланды. Ата-аналар үзләренең чыгышларында шәһәребездә татар мәктәбе һәм татар классларны ачу проблемасын, телебезнең шундый хәлгә калуына үзебез гаепле икәнлекне тәнкыйтьләп, бу яраны бергәләп төзәтергә кирәклеген әйтеп үттеләр, мондый кичәләр киләчәктә дә шулай дәвам ителсен иде дигән теләкләрен белдерделәр.

Ата-аналарның теләкләренә, тәкъдимнәренә җавап сүзе белән мәктәп директоры Салих Вазыйхович Әюпов чыкты. Ул мәктәптә татар классларын ачу турында Октябрь район мәгариф бүлеге мөдире Нәбиулла Хәйруллович Абдуллин белән сөйләшүләр булганын, мөмкинлекләрдән чыгып киләчәктә бу эш уңай якка хәл ителүенә ышаныч белдерде.

Конференция укучыларның зур концерты белән дәвам итте. Алар үз чиратында сүзләрен эшләре белән күрсәттеләр. Мәктәптә «Яшь әдәбиятчы» дигән татар теле түгәрәге эшли икән. Аның җитәкчесе Г.М. Таҗиев. Әлеге түгәрәк членнары Гариф Галиевнең «Биш җәнлек» пьесасы буенча куелган комедиясен күрсәттеләр. Шулай килештереп, образлы, оста итеп уйнаулары белән төлке (Э. Җәлалова), бүре (Р. Җамалетдинов), аю (И. Мәҗитов), эт (А. Зарифуллин), куян (Р. Кәлимуллина), сестра (Л. Гыйльметдинова), ветврач (Д. Галиев) һәр ата-ана күңеленә бик тә хуш килделәр. Аннан укучыларның аерым чыгышлары башланды. Монда инде әйтерсең лә чын-чынлап зур артистлар чыгыш ясыйлар. Хәер, моның сәбәбе дә бар кебек, чөнки концертны алып баручы Р. К. Вәлиева һәм баянчы Сабит Миннеханов аларга көч, илһам бирделәр.

Үзләренең итәгатьле итеп шигырь сөйләүләре белән Г. Урманчиева, Л. Гыйләҗетдинова, А. Маратова, Г. Тәмаева, Р. Хәлилов, ә матур итеп җырлаулары белән Г. Вәлиева, Р. Ибәтуллина, Э. Җәлалова, Э. Вәлиева, Э. Зиннурова, Г. Хәйбуллина, оста итеп татарча биюләре белән А. Гафурова, Л. Закирова ата-аналарны сокландырдылар. Соңыннан бу яшь артистларның чыгышларына озак итеп кул чабып рәхмәтләр әйттеләр.

Конференция сөекле шагыйребез Г. Тукайның «Туган тел» җырын күмәк җырлау белән тәмамланды.

М. ҖӘЛАЛОВ,
Хафизов исемендәге колхоз партоешма секретаре.

• Табигать почмагы

Умарта корты семьяларының үрчүе

Яхшы кышлаган, көчле умарта семьялары иртә яз күч аералар. Кышлаган умарта ояларында яшь кортлар үрчи, алар олы кортларны алмаштыралар. Йомыркадан яңа чыккан яшь кортлар личинкаларны картларга караганда 4 тапкыр күбрәк ашатырга сәләтле булалар. Бу, үз нәүбәтендә, корт семьяларының тиз үсүенә ярдәм итә. Семьяда тәүлеклек йомырка салу арта, семья тиз ныгый, яшь кортлар күбәя һәм ул вакытта табигатьтән нектар алу мөмкинлеге булмаса бик күп корт эшсез кала. Бу күч аеру билгесе була. Умарта кортлары 10 һәм аннан да күбрәк ана чыгару казаннары ясыйлар. Бу чорда кортлар кәрәз ясауны иметәләр, нектар артыннан аз очалар. Оялар эшсез яшь кортлар белән тула. Әгәр семьяда карт ана корт булмаса, оялар вакытында киңәйтелмәсә, вентиляция начар булса, оя кызса, ул личинкалар белән тулса, умартада соры кортлар күбәйсә, ана казанында йомырка салу кимесә, аналар үстерү өчен ясалган күзәнәкләрнең берничәсе печатьләнсә, күч аеруны көт тә тор.

Күч аерганда семья ике тигез өлешкә бүленә. Күч белән бергә оядан төрле яшьтәге кортлар чыга. Әлеге хәл ана корт чыгару казаннары ясалудан 8—9 көн үткәч була. Бу кортлар оча алмаслык хәлләр—яңгыр һәм салкын көннәр торганда гына бозыла. Күч аеру тоткарланып торганнан соң аерылганда карт кортлар белән бергә яшь үрчем дә очып чыга. Күч аерым кортларның сигналы буенча җил тими торган урынга утыра. Гадәттә беренче күч агачка яки куаклыкка сара һәм берничә сәгать ял иткәннән соң күч яңа урынга очып китә. Күче аерылган умарта оясында кортларның бер өлеше кала. Ана корт личинкалары төрле стадиядә була. Печатьләнгән күзәнәкләрдән чыккан умарта кортлары икенче кат күч аеру өчен төп масса булып торалар.

Беренче яшь ана кортлар күзәнәкләр (ана казаннары) печатьләнгән 8 нче көнне чыгалар. Беренче күчтән соң 9 көн үткәч, шул ук семьядан икенче күч аерыла. Икенче һәм аннан соң күч аерылуга 1—2 көн кала ананың сигнал авазы ишетелә. Ана кортлар шул тавыштан ояда көндәшләр барын беләләр. Икенче кат аерыла торган күч табигать көйсезлегенә бик сизгер булмый һәм начар һава булганда да аерылырга мөмкин.

Аерылган күчтә ана казанынннан берьюлы чыккан берничә ана корт булуы ихтимал. Шуңа да бер оядан икенче күч аерылу артыннан 2—3 көн узгач өченче күч аерылырга мөмкин. Билгеле, һәр аерылган саен оядагы кортлар саны азая. Күч аеру тәмамлангач кортлар ана казанынерталар һәм ана кортларны юк итәләр. Яшь ана кортлар соры кортлар белән аталаналар, умарта семьясында гадәти тәртип урнаша.

Ишле семьялардан корт күчләре май аенда ук аерылып чыга. Күч аеру чоры ике атнадан алып алты атнага кадәр дәвам итә.

Күч аеру чоры күп хезмәт сорый. Күчне җыю һәм аларны ояга утырту умартачылардан зур җаваплылык таләп итә. Күч аерганда умарта кортлары җимгә очмыйлар һәм продуктлылык кискен кими.

Н. ОВЧИННИКОВ,
умартачылыкның Нурлат-Октябрь филиалы мөдире.

Игътибар: техник карау

Агымдагы елның 2 апреленнән шәхси хуҗалыклар карамагындагы автомобиль, мотоцикл һәм мотороллерларга техник карау үткәрелә башлады.

Быел так саннарга беткән елларда чыгарылган техникага карау үткәрелә. Аны дәүләт автоинспекциясе автомотосөючеләрнең Бөтенроссия ирекле җәмгыяте (ВДОАМ) белән берлектә алып бара.

Һәр транспорт чарасын техник карау аның техник паспортта язылган төренә, моделенә, номер билгеләренә, шассиның, кузов һәм двигателенең тәртип производство номерына туры килү-килмәвен тикшерүдән башлана.

Яңа транспорт чараларын беренчел теркәү вакытында техник карау үткәрелми. Бу очракта транспорт чарасының техник карау үтүе турында талон гына бирелә. Әгәр транспорт ияләрендә техник карау станциясе яки карауга тартылган башка предприятие белешмәсе булса, ГАИ тарафыннан кузовның торышы юл-транспорт хәрәкәте кагыйдәсенә туры килүе һәм автомобиль кирәк-яракларының булуы гына тикшерелә.

Транспорт чарасының юл куркынычсызлыгының башка параметрлары буенча төзексезлегенә ГАИ контрольлек итә.

Куелган таләпләрнең берсенә генә җавап бирмәгән очракта да транспорт чаралары техник карау үтмәгән булып саналалар.

Автомобиль ияләренә техник карау үткәнлек турында талон бирелә, ул уртадагы пыяланың уң ягына аска куела.

Вакытлыча учетта торган транспорт чараларына техник карау акт нигезендә үткәрелә һәм ул бер атна эчендә автомашинаның даими учет урынына озатыла.

Быел Октябрь эчке эшләр бүлегенең дәүләт автоинспекциясе ВДОАМ белән бергә сөртелми торган хәрефләр төшереп пыялага, яндырып авторезинага маркировка үткәрергә планлаштыра.

Шул ук вакытта җиһазларны алганда ауган тәгәрмәчләрне көйләү дә үткәреләчәк.

Х. ӘЮПОВ,
Октябрь эчке эшләр бүлегенең Дәүләт автоинспекциясе начальнигы, милиция капитаны.

Коммунист Мәҗидулла Гыйззәтуллович̆ның тракторга утырганына 25 ел вакыт үтеп китте. Нәкъ менә аның кебекләр колхоз йөген төптән җигелеп тартучылар булдылар да. Тракторчы авыл җирендә нинди генә эшләр башкарып бетерми бит. Үткән ел җәй көне малларга азык ташыды, чөгендер чыгару вакыты җиткәч заводка төяп җибәрү эшенә алынды.

Колхозның экономисты Хәйдәр ага Сибгатуллинның әйтүенә караганда, план буенча 1500 эталон-гектар урынына 2100 итеп алган йөкләмәсен үтәгән. Безнең фотохәбәрчебез аны чөгендер төяү вакытында рәсемгә төшереп алган.

Рәсемдә: «Чирмешән» колхозы тракторчысы М. Габидуллин.

Аларда ни хак?

Совет эшчесенең эш хакы күзлегеннән караганда АКШтагы туклану ризыкларының бәяләре түбәндәгечә (совет акчасында): бодай ипие—25 тиен; дөге—20 тиен; сөякле сыер ите—1 сум 20 тиен; бройлер тавык—35 тиен; бер литр сөт—12 тиен; атланмай—85 тиен; йомырканың дистәсе—15 тиен, үсемлек мае—35 тиен; әфлисун—25 тиен; бәрәңге—12 тиен; кәбестә—12 тиен; шикәр комы—15 тиен; кофеның килосы—1 сум 15 тиен; чәйнең 100 граммы—40 тиен.

7 АПРЕЛЬ—БӨТЕНДӨНЬЯ СӘЛАМӘТЛЕК КӨНЕ

Арабызда мәрхәмәтле кешеләр күп

Быел Бөтендөнья сәламәтлек көне, Бөтендөнья сәламәтлек саклау оешмасы тарафыннан «Стихияле һәлакәтләргә хәзерлекне тәэмин итик! дигән девиз астында үткәреләчәк.

Соңгы елларда Советлар Союзында стихияле һәлакәтләр һәм афәтләр аз булмады: Әрмәнстандагы җир тетрәү 25 мең кешенең гомерен алып китте, 33 мең тирәсе кеше яралар һәм җәрәхәтләргә дучар булдылар. Башкортстанда, Свердловскда, Арзамастагы һәлакәтләр, Приморск, Хабаровск крайларындагы су басулар күпме яралылар, пешкәннәрне калдырып китте. Юл-транспорт фаҗигаләрендә генә дә 1990 нчы елда барлыгы 74 мең кеше һәлак булды.

Шул уңайдан Кызыл Хач җәмгыяте нинди эшләр алып бара соң? Аның төп эше—халыкка медицина-санитария тәрбиясе бирү. Моның өчен укытучылар һәм медицина хезмәткәре көче белән барлык мәктәпләрдә дә башлангыч оешмалар төзелде.

Предприятиеләрдә, колхозларда, совхозларда Кызыл Хач җәмгыяте активистлары тарафыннан сәламәтләндерү эшләре киң җәелдерелгән. Санпост членнары турыдан-туры эш урынында беренче ярдәм күрсәтә алалар. Алар производствода тиешле санитария-гигиена шартлары тудыруда катнашалар. Үз көчләре белән хезмәт һәм ял итү өчен җайлы шартлар булдыралар, донорлыкка пропаганда алып баралар.

Безнең дружиначылар, җәмәгать санинспекторлары, донорлар белән аралашу да кешеләргә шатлык, киләчәктә эшләү өчен рухи көч бирәләр.

Җәмгыятьтәге ветераннар арасында без горурланырлык членнар байтак. Мәсәлән, Савин фельдшерлык пункты фельдшеры Рушания Салиховна Хәниева күп еллар буе эшне оештыра белүе аркасында зур күрсәткечләргә иреште.

Тамара Анатольевна Нилова Кызыл Хач җәмгыятенең Иске Чаллы участок комитеты рәисе, ул күп еллар буе җәмәгать эшләрендә актив катнашты. Шулай ук Мамык участок комитеты рәисе Татьяна Васильевна Кузнецова безнең рәхмәтебезгә лаеклы. Ул үзенең тәҗрибәсен ышанычлы кулларга — яңа рәис Татьяна Николаевна Кәлимуллинага тапшырды.

Шикәр заводы сәламәтләндерү пункты терапевты Зөлфия Мидхәтовна Әминова һәм фельдшер Лидия Ивановна Прокофьеваның да изге эшләре җитәрлек. Заводта һәр 10 кеше донор, шулар арасында ветеран-донор Антонина Егоровна Клявлина, Анатолий Егорович Ошкин һәм башкалар. Иң мөһиме шул: донорлыкны завод җитәкчелеге дә, профком да хуплый.

НУРБ да Кызыл Хач җәмгыятенең башлангыч оешмасы күптән эшләп килә. Андагы энтузиастларның гамәлләре һәрвакыт хөрмәткә лаек. Хәзер предприятиедә эшләүчеләрнең 75 проценты—Кызыл Хач җәмгыяте членнары. Башлангыч оешманың ветераннары арасында СССРның Мактаулы доноры Василий Иванович Рысков бар. Аның каны күп кенә авыруны аякка бастырырга ярдәм итте. Нина Ивановна Никонова һәм башка бик күпләр турында да да шул ук сүзләрне әйтергә мөмкин.

Безнең активистлар арасында НГДУ башлангыч оешмасы рәисе Надежда Кулагина да бар. Шулай ук СССРның Мактаулы доноры Валерий Алексеевич Корсунцев, мактаулы донорга кандидат Василий Ванович Габарак, УТТ башлангыч оешмасының казначие Лилия Маркелова һәм башкалар.

Галина Алексеевна Медведева райпо башлангыч оешмасы рәисе, күп еллар буе төп эшен җәмәгать эше белән бергә алып бара. 53 нче СМУ башлангыч оешмасы рәисе Алевтина Ефремова, АТП башлангыч оешмасы рәисе Любовь Николаевна Гордеева һәм шук ук оешманың казначие Татьяна Александровна Алексеева, ит комбинатында казначей Елена Александровна Сапожникова турында да шуны ук әйтергә булыр иде. Бу коллектив байтак донорларны тәрбияләде. Алар арасында СССРның Мактаулы доноры Валентина Дмитриевна Ботрякова, Вера Николаевна Веренцова. Галина Петровна Нестерюк, Надежда Васильевна Иванкина, Мингаян Әхмәтовна Полякова һәм башкалар.

Кечкенә оешмаларның активистлары турында да җылы сүзләр әйтәсе килә. Мәсәлән, район культура йорты, сельхозэнерго, шәһәр электр челтәре, балалар бакчалары, санэпидстанциядә байтак кына мактаулы донорлар бар.

Авыллардагы җәмәгать активистлары да зур профилактика һәм санитария-сәламәтләндерү эшләре алып баралар. Санитария буенча рейдлар үткәрәләр. Алар колхоз идарәсе, профсоюз һәм партия оешмалары, мәктәпләр белән тыгыз элемтәдә торалар. Болар җәмәгать ветераннары— Фома авылыннан Рәис Әминович Кадыйров, Тимерлектән Валентина Григорьевна Сашина, Елаурдан Лилия Михайловна Егорова, Түбән Чаллы башлангыч оешмасы рәисе Галина Васильевна Власова, Кизләүдән Елена Салихова, Кычытканлыдан Суфия Зарипова, Яңа Әмзәдән Гания Әһлиулловна Сәйфетдинова, Кормыштан Гөлсинә Сәйфетдинова, Егоркинодан Вера Александровна Ефремова, Ерепкинодан Татьяна Ивановна Анюшкина, Югары Нурлаттан Фәүзия Сираҗева, Каравыл Тавыннан Зоя Васильевна Макарова, Урта Камышлыдан Нина Васильевна Кульметьева, Яңа Иглайдан Людмила Алексеева, Якушкинодан Валентина Ухванькова һәм башкалар.

Кызыл Хач җәмгыяте активистларының барысына да олы рәхмәтемне белдерәсем килә. Алар мәрхәмәтле йөрәкләре, үзләренең хезмәте һәм җәмәгать эше белән безнең зур хөрмәтебезгә лаек кешеләр.

В. БАТРАКОВА,
Кызыл Хач җәмгыятенең район комитеты рәисе.

Җан җылысы белән

Безнең социаль ярдәм итү бүлекчәсе район социаль-тәэминат бүлегендә 1989 елдан бирле эшли. Шул вакыт эчендә байтак эш башкарылды. Бүлек карамагында 160 ялгыз һәм карт кеше исәпләнә.

«Шәфкатьлелек атналыгы»нда күп кенә авыл Советлары тарафыннан шул картларга һәм ялгызларга иганә җыелды һәм таратылды.

Агымдагы ел барышында ук инде Кызыл Хач җәмгыятенә ГДРдан посылкалар алдык, алар да тиешле җиргә тапшырылды. 8 нче март бәйрәме уңаеннан да ялгыз хатыннарга һәм карчыкларга ашамлыклар тутырылган бүләк пакетлар әзерләнгән иде. Сүз уңаенда бу бүләкләр өчен НГДУ һәм тимер юл ОРСларына рәхмәт әйтәсе килә. Нәкъ шулар аркасында гына ветераннар бәйрәмгә бүләк алуга ирештеләр. Үзләренә карата игътибарны күрергә зарыккан, бүләкнең нәрсә икәнен дә оныткан карчыкларның моңсу, яшьле күзләрен күрмичә сөйләп кенә аңлатырлык түгел иде. Шуңа да җитәкчеләрнең кайгыртучанлыгына рәхмәтләре чын күңелдән, йөрәкләре түреннән чыкканын аңлавы кыен түгел. Социаль ярдәм бүлегендәге кызларга да алар җылы мөнәсәбәттә. Нина Николаева, Гүзәл Мәхмүтова, Галина Кулькова, Нажия Ермолаева, Ирина Терехина һәм бүлекнең башка хезмәткәрләре һәр иртәдә үзләрен көтеп утыручы карт һәм карчыклар янына ашыгалар. Кемнеңдер мичен ягарга, идәнен юарга, төшке ашны әзерләргә, кибеткә, почтага, аптекага барып килергә кирәк. Хәер, көне буена эш байтак җыела. Шулай да безнең кызларга сатучылардан һәм сатып алучылардан төрле начар сүзләр ишетергә туры килә, бигрәк тә ветеранар өчен чиратсыз ашамлыклар алырга кергәндә. Шуны онытмыйсы иде: алар бит ярдәмчесез калганнар янына ашыгалар.

Тик менә шунысы бар: бары тик социаль ярдәм хезмәткәрләре көче белән картларның һәм ялгызларның һәммәсенә дә игътибар, кайгыртучанлык җиткереп булмый. Оешмаларга, мәктәпләргә, яшь тимурчыларга, гомумән, һәр кешегә мөрәҗәгать итәбез: йөрәгегездә шәфкатьлелек, мәрхәмәт уты уятырга тырышыгыз!

Изге эш беркайчан да онытылмас.

З. КУЗЬМИНА,
Л. ЯГУДИНА.

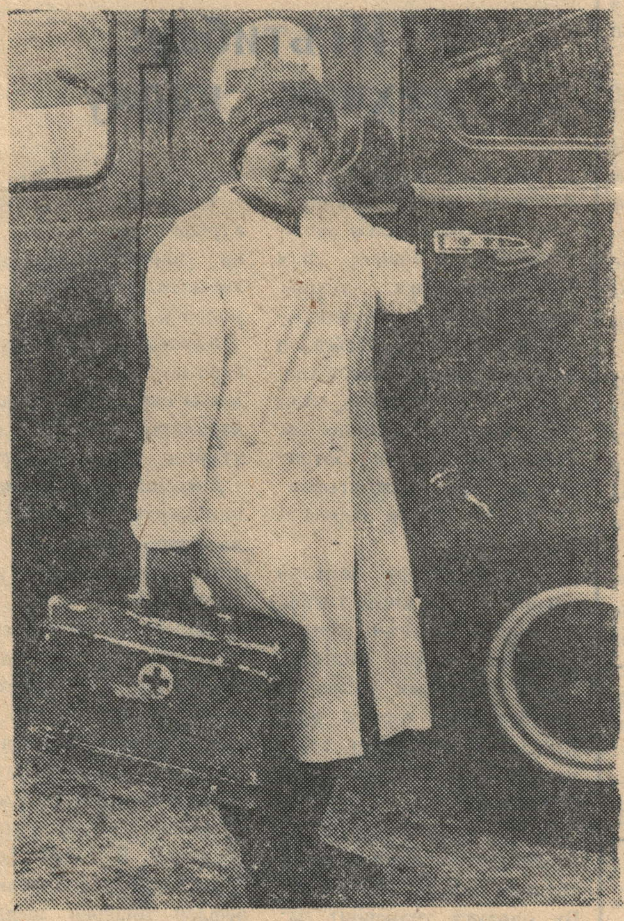

Шәһәрдә яшәүчеләрнең кайсы гына «Ашыгыч ярдәм»гә мөрәҗәгать итми икән. Моны бер сменага 60 ар чакыру булу белән дә расларга була. «Ашыгыч ярдәм»дә эшләүче шәфкать туташларының үз эшләренә игътибарлы булуларын да әйтеп үтәсе килә.

Әнә Наталья Васильевна Әбделмәнова 11 ел буена кешеләргә авыр минутта ярдәмгә ашыга. Бүлекнең өлкән шәфкать туташының гаиләсе, 2 баласы бар. Шуңа да аңа мондый эштә кыенга туры киләдер. Ләкин чакыру булу белән ярдәмгә ашыга ул.

Марина Арсентьевна Данилова бу эштә 5 ел гына. Ләкин халыкның ихтирамын яулап өлгерде инде. Ягымлы, ачык йөзле, сабыр холыклы Марина да бу эшне күңел биреп башкара, кеше сәламәтлеге сагында уяу тора.

Ә бит «Ашыгыч ярдәм» хезмәтчәннәренә еш кына үлем алдындагы кешеләрне саклап калырга туры килә. Менә шунда күрәләр дә инде алар үз хезмәтләренең кешеләргә ни чаклы кирәклеген.

Рәсемдә: М. Данилова чираттагы чакыруга ашыга.

Н. АЗИЗОВ фотосы.

Сәламәтлек сагында

Исәнлек—иң зур байлык. Бары тик сәламәтлек кеше алдына чикләнмәгән мөмкинлекләр, җәмәгать эшендә, хезмәттә һәм ялда перспектива ача.

Кеше сәламәтлеге һәркемнең шәхси эше генә дә түгел, Владимир Ильич Ленин әйткәнчә, ул «казна милке» һәм аны сакларга, сакларга кирәк.

Безнең район поликлиникасында физиотерапевтик, процедура һәм массаж кабинетлары эшләп килә. Алар тиешле аппаратлар һәм җайланмалар белән җиһазландырылган. Бирелә физик факторлар профилактикасына (физиопрофилактика) зур урын бирелә. Аны гомуми дәвалау-профилактик чараларының өлеше буларак чирне туктату (беренчел профилактика) яки хроник авыруларның көчәюен һәм рецедивларын түбәнәйтү (икенчел профилактика) өчен кулланалар. Физиопрофилактиканың бурычларына иң элек организмның инфекцияләргә каршы торуы, чыныгу, чыдамлылык һәм эшкә сәләтнең артуы, профессиональ авыруларны булдырмау керә.

Физиотерапевтик бүлеккә электр һәм ут белән дәвалау, инголяция һәм башкалар керә. Бирелә Е. В. Слепцова, Р. Н. Андреева. В. А. Терентьева, процедура бүлмәсеннән Г. Р. Сафина, Х. А. Әхмәтвәлиева, Г. Ш. Садыйкова, Ф. А. Макарова һәм С. Г. Кувшинова күп еллардан бирле эшлиләр. Шулай ук массажистлар Р. Б. Рәхмәтуллина, Р. Н. Макарова намуслы хезмәтләре аркасында пациентлар каршында хөрмәт яуладылар.

И. ДМИТРИЕВ.
Нурлат шәһәре.

Мөхәррир урынбасары **Р. З. АЙЗАТУЛЛИН.**

Учредительләр— халык депутатларының Октябрь район Советы һәм КПССның район партия оешмасы.

РЕДАКЦИЯНЕҢ АДРЕСЫ: 423000, Нурлат шәһәре, К. Маркс урамы, 19.
ТЕЛЕФОННАР: мөхәррир—2—12—14, 2—22—81, мөхәррир урынбасары—2—16—44, рус теленә һәм чуваш теленә тәрҗемә буенча мөхәррир урынбасарлары—2—15—63, социаль-экономика бүлеге— 2—22—81, җаваплы секретарь—2—14—16, хатлар бүлеге һәм бухгалтерия—2—18—87.

Газетаны ФИДАНИЯ ХӘЙРЕТДИНОВА җыйды. Асия МОРАТХАНОВА верстка ясады. Клара БОБКОВА басты. Корректор— ЗӨЛФИЯ ВӘЛИЕВА.

«Дуслык» газетасы атнаның сишәмбе, пәнҗешәмбе, шимбә көннәрендә чыга һәм рус, чуваш телләренә тәрҗемә ителә.
Нәшрият, полиграфия һәм китап сәүдәсе буенча ТССР Дәүләт комитетының Октябрьның 50 еллыгы исемендәге Нурлат-Октябрь типографиясе.
Күләме—1 басма табак. Заказ 40. Тираж 3.350.